

Judikátové okénko aneb co nového a zajímavého na poli rozsudků s daňovým přesahem v roce 2023

Ing. Petr Koubovský,

daňový poradce, č. osv. 3891, Rödl & Partner Tax, k. s.,
vedoucí sekce majetkových daní při KPD ČR

Spory mezi daňovými subjekty a státní správou snad nikdy neskončí, jsou vlastně takovou mexickou telenovelou na pokračování. Pojďme se podívat na některá rozhodnutí našich soudů z poslední doby, konkrétně na ta, která mohou mít přesah do daňové oblasti. Připravil jsem pro vás tyto zajímavé rozsudky.

Rozsudek 8 Afs 27/2021-67 ze dne 11. 1. 2023 (internetový přepínač „switch“ v rámci polyfunkční budovy)

Prvním z rozsudků, kterému bych rád věnoval pozornost a na který bych vás rád upozornil, je právě tento, neboť jeho závěry pro mě osobně jsou velmi překvapivé.

Kromě jiného se v daném případě jádrem sporu stala otázka, zda demontáž zařízení switch (internetový přepínač) a rack (stojanový rozvaděč) vedla ke znehodnocení funkce a účelu stavby polyfunkčního domu. Nutno předeslat, že předmětná zařízení slouží pouze k drátovému propojení počítačů na stole s tiskárnami a serverem. Právní podstatu sporu tedy jinak řečeno byla otázka, zdali je zařízení switche a racku samostatnou movitou věcí, či součástí stavby budovy, a to s ohledem na to, zda se stavbou ne/tvoří jeden funkční celek, přestože s ní jsou či nejsou pevně spojeny. Tato skutečnost má zásadní přesah zejména do oblasti daně z příjmů a správného stanovení výše daňových odpisů.

NSS, pro mě celkem překvapivě, uzavřel, že „... zásadní pro posouzení věci – součástí stavby – ve vymezení podle zákona o daních z příjmů je umožnění funkce a určeného účelu stavby, pevné spojení se stavbou, jakož i to, zda demontáží součástí (ne)dojde ke znehodnocení funkce a účelu stavby. Zpravidla (tj. nikoli nutně) se jedná o součást celkové dodávky stavby“.

V posuzovaném případě je stavba propojená datovou sítí, která je součástí budovy. Budova s datovou sítí byla zkolaudována a datová síť s ní tvoří jeden funkční celek. Internetový přepínač a stojanový rozvaděč jsou komponenty datové sítě a jejich demontáží by došlo ke znehodnocení datové sítě a tím pádem i budovy jako celku. Bez těchto součástí by datová síť budovy zcela ztratila svůj účel.

Rozsudek sp. zn. 33 Cdo 1507/2022 ze dne 13. 6. 2023 (smluvní pokuta u realitních smluv)

V tomto případě se předmětem stala doposud judikatorně neřešená otázka v oblasti zprostředkovatelských smluv, která může představovat důležitý výklad zákona č. 39/2020 Sb., o realitním zprostředkování, který nabyl účinnosti v roce 2020.

Konkrétně byl zájemcem o koupi nemovitosti uhrazen realitnímu zprostředkovateli na základě uzavřené rezervační smlouvy, tzv. rezervační poplatek ve výši 72 600 Kč. Protože však nebyly dodrženy zprostředkovatelem podmínky smlouvy, zájemce o koupi nemovitosti od rezervační smlouvy odstoupil a domáhal se vrácení uhrazeného rezervačního poplatku. Dle názoru realitního zprostředkovatele však nebylo co vracet, neboť předmětný poplatek měl být započten na smluvní pokutu, která vznikla porušením rezervační smlouvy. A spor byl na světě...

Odvolací soud vyložil ustanovení § 14 zákona o realitním zprostředkování tak, že výslovně stanoví, že ve smlouvě o realitním zprostředkování nelze zájemci uložit povinnost uzavřít realitní smlouvu, a proto nemůže-li taková povinnost vzniknout, nemůže vzniknout ani smluvní pokuta za porušení této povinnosti. Výsledkem je pak na straně realitního zprostředkovatele realizované bezdůvodné obohacení. V souladu s i obecným pravidlem, že zvláštní právní úprava má přednost před obecnou [zakotvenou v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“)], jedná se o smlouvu o realitním zprostředkování, nikoliv o jinou – nepojmenovanou – smlouvu.

S výše uvedeným výkladem se pak jednoznačně ztotožnil i Nejvyšší soud a současně doplnil argumentaci rozsudkem sp. zn. 29 Cdo 61/2017 ze dne 31. 10. 2017 (uveřejněným taktéž ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 4/2019). Na základě § 555 občanského zákoníku je formulován základ pro výklad, a tím je vždy obsah, nikoliv např. označení nebo pojmenování. Nejvyšší soud tedy nejprve zkoumal skutečnou vůli a úmysl stran, přičemž posuzovaná smlouva je pak na základě tohoto výkladu – oproti přesvědčení žalované – smlouvou o realitním zprostředkování, na což v určitých bodech odkazuje i samotná smlouva. Smlouva tedy podléhá režimu zákona o realitním zprostředkování a platí pro ni, jak bylo uvedeno výše, zákaz uložit zájemci povinnost smlouvu uzavřít.

Závěrem je zdůrazněno, že případná povinnost, zajištěná smluvní pokutou, může vzniknout pouze osobám ve vzájemném postavení věřitele a dlužníka. Tedy v případě, kdy se k uzavření budoucí smlouvy mohou zavázat pouze budoucí účastníci smlouvy, nikoliv že se k tomu zájemce zaváže ve zprostředkovatelské smlouvě. Jakékoliv sankce obsažené ve zprostředkovatelských smlouvách, které podléhají zákonu o realitním zprostředkování a které jsou namířeny proti zájemci při neuzavření realitní smlouvy, jsou protiprávní.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 VSPH 610/2023-A-122 ze dne 28. 6. 2023 (NE-akceptace kvalifikovaných elektronických podpisů na podání v insolvenčních věcech)

Tímto rozsudkem Vrchní soud v Praze konstatoval, že dosavadní praxe nižších soudů (zejm. insolvenčních) spočívající v akceptaci kvalifikovaných elektronických podpisů namísto vlastnoručních, úředně ověřených podpisů na návrzích, které mají být dle zákona

opatřeny úředně ověřeným podpisem, je v rozporu se zákonem. Typicky se jedná například o návrh na zahájení insolvenčního řízení nebo návrh na oddlužení a jiná podání v insolvenčních věcech.

Všechny listiny podepsané kvalifikovaným elektronickým podpisem, který není evidován v základních registrech obyvatel pro příslušnou podepisující osobu, je pak nutné považovat za vadné.

Přestože se zdá být tento závěr přinejmenším diskutabilní, soudy nižších instancí se tímto názorem Vrchního soudu v Praze VSP již začaly řídit. Uvidíme, jaké stanovisko k danému zaujme Nejvyšší soud.

Do této doby je doporučením hodné se přihlásit do Portálu občana prostřednictvím své bankovní identity, případně jinými způsoby <https://obcan.portal.gov.cz/>¹ na veřejnou část kvalifikovaného elektronického certifikátu. Tuto obvykle poskytovatelé zasílají e-mailem dané osobě, pro kterou byl certifikát vydán, přičemž soubor certifikátu je opatřen příponou „.crt“. Předmětný certifikát je možné získat certifikační autoritou.

Na Portále občana lze v pravém horním rohu otevřít okno „Registr obyvatel“ a v dolní části této stránky je část nadepsaná „Kvalifikované certifikáty pro elektronický podpis“, kde lze jeho přidáním importovat jeho veřejnou část. Následně dojde k ověření, že jde o kvalifikovaný certifikát pro elektronický podpis. V případě úspěšného ověření Portál občana načte z vybraného certifikátu údaje v požadovaném rozsahu a zobrazí vám výsledek s historií záznamu.

Kvalifikovaný elektronický podpis takto evidovaný v Registru obyvatel je touto registrací považován za úředně ověřený, a to po celou dobu jeho životnosti. Lze jím tedy bez další potřeby ověřování podepisovat dokumenty, na kterých zákon vyžaduje podpis úředně ověřený.

Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 30. 7. 2019 sen. zn. 29 NSČR 133/2017 uzavřel, že i „... vyšší formy elektronických podpisů s nejvyšší mírou důvěryhodnosti jsou ekvivalentem pouze vlastnoručnímu běžnému fyzickému podpisu. Zaručený elektronický podpis (ani jiný elektronický podpis) proto není ekvivalentem úředně ověřeného podpisu, ani nemá stejné účinky. Úředně ověřený podpis neměl a nemá odpovídající elektronickou podobu“.²

Ústavní soud pak konstatoval, že podmínkou pro využití elektronického podpisu jako alternativy k úředně ověřenému podpisu je, že si podepisující zapíše údaje o sériovém čísle kvalifikovaného certifikátu podpisu do příslušné databáze vedené veřejnou správou. Je to pak právě toto sériové číslo kvalifikovaného certifikátu elektronického podpisu, kterým se podepisující identifikuje a identifikuje se jím zároveň i vydavatel použitého elektronického podpisu.³

¹ Nelze se přihlásit pomocí advokátní datové schránky.

² Obdobně i v usnesení ze dne 30. 6. 2020 sen. zn. 29 NSČR 106/2018 (v němž doplnil, že tento závěr není dotčen ani novelizací insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 64/2017 Sb., kterým byl do insolvenčního zákona s účinností od 1. 7. 2017 vložen § 80a).

³ Usnesení ze dne 4. 4. 2023, sp. zn. III. ÚS 752/23.